

საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებათა მიმოხილვა

აბსტრაქტი

„საკონსტიტუციო სამართლის ჟურნალი“ აგრძელებს მკითხველთათვის საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს უახლესი პრაქტიკის მოკლე მიმოხილვის შეთავაზებას. მიმდინარე გამოცემისათვის გამოსაქვეყნებლად შეირჩა ორი მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილება. ჟურნალის რედაქცია იმედს იტოვებს, რომ საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკის მიმოხილვა აამაღლებს სამართლებრივი დისკუსიის დონეს სასამართლოს საქმიანობის მიმართ.

„გიორგი ბერუაშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“

2021 წლის 15 ივლისს საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს მეორე კოლეგიამ მიიღო გადაწყვეტილება საქმეზე „გიორგი ბერუაშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“ (კონსტიტუციური სარჩელი №1289).

№1289 კონსტიტუციურ სარჩელში დავის საგანს წარმოადგენს საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 171-ე მუხლის პირველი ნაწილის სიტყვების „ან სხვა ანტისაზოგადოებრივ ქმედებაზე“ კონსტიტუციურობა საქართველოს კონსტიტუციის 31-ე მუხლის მე-9 პუნქტის პირველ წინადადებასთან მიმართებით.

განსახილველ საქმეზე სადავოდ გამხდარი დებულება განსაზღვრავს სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობას არასრულწლოვანის ანტისაზოგადოებრივ ქმედებაზე დაყოლიებისათვის.

მოსარჩელის განმარტებით, სადავო ნორმით გათვალისწინებული ტერმინი „ანტისაზოგადოებრივი ქმედება“ განუსაზღვრელი ხასიათისაა და შეუძლებელია მასში მოაზრებულ აკრძალულ ქმედებათა შინაარსის იდენტიფიცირება. მოსარჩელის პოზიციით, გასაჩივრებული ნორმა, ბუნდოვნების გამო, იდენტური გარემოებების არსებობის შემთხვევაში, იძლევა მისი სხვადასხვაგვარი, მათ შორის, ურთიერთსაწინააღმდეგო შინაარსით განმარტების შესაძლებლობას. აღნიშნული კი ქმნის უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების საფრთხეს და ეწინააღმდეგება პასუხისმგებლობის დამდგენი კანონის განჭვრეტადობის კონსტიტუციურ მოთხოვნებს.

მოპასუხის, საქართველოს პარლამენტის წარმომადგენლების მითითებით, სადავო ნორმის მიზანია არასრულწლოვანთა ინტერესების დაცვა, არასრულწლოვანი პირების ანტისაზოგადოებრივ ქმედებაში ჩაბმის პრევენცია. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსით კი, შეუძლებელია ამომწურავად ყველა იმ შესაძლო ქმედების ჩამოთვლა, რომელიც წარმოქმნის არასრულწლოვანთა საუკეთესო ინტერესების დაზიანების საფრთხეს. სწორედ ამიტომ, კანონმდებელმა მიზანშეწონილად და გამართლებულად მიიჩნია შედარებით ზოგადი ტერმინის – „ანტისაზოგადოებრივი ქმედების“ გამოყენება. მიუხედავად ამისა, მოპასუხე მხარე მიიჩნევს, რომ აღნიშნული ტერმინის შინაარსი ცხადი და გასაგებია როგორც სადავო ნორმის ტექსტობრივი აღქმიდან, ისე საერთო სასამართლოების მიერ დამკვიდრებული ერთგვაროვანი პრაქტიკიდან გამომდინარე.

საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომ, უპირველეს ყოვლისა, განმარტა, რომ პასუხისმგებლობის დამდგენი ნორმები გამოიყენება ურთიერთობათა საკმაოდ ფართო, მუდმივად ცვალებადი, დინამიკური და წინასწარ არაიდენტიფიცირებადი სპექტრის მოსაწესრიგებლად. აღნიშნულის გარდა, პასუხისმგებლობის განსაზღვრის საჭიროება არსებობს არაერთ ტექნიკურ და სპეციფიკურ სფეროში. ამასთან, ურთიერთობის რეგულირებისას ხშირად აუცდენელია რთული საკანონმდებლო კონსტრუქციების შემოღება ან/და ტექნიკური, ცალკეული სფეროებისათვის დამახასიათებელი ტერმინების გამოყენება. საპირისპიროდ, კანონმდებლისთვის მაქსიმალურად დეტალიზებული, ხისტი მოწესრიგების შემოღების ვალდებულების დადგენა შეიცავს ამა თუ იმ საზოგადოებრივად საშიში ქმედების დაუსჯელად დატოვების საფრთხეს. შესაბამისად, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს პოზიციით, პასუხისმგებლობის დამდგენ ნორმებში ზოგადი და ინტერპრეტირებადი ან/და ტექნიკური ტერმინების, ისევე როგორც კომპლექსური ფორმულირებების გამოყენება, ავტომატურად მის არაკონსტიტუციურობაზე არ მიუთითებს. ამგვარ შემთხვევებში, კანონის განჭვრეტადობის მოთხოვნა დაკმაყოფილებულად ჩაითვლება მაშინაც, თუ ნორმის ადრესატს შეუძლია სამართლებრივი შედეგების განჭვრეტა, მათ შორის, იურისტებისა და სხვა სფეროს სპეციალისტების დახმარებით.

შემდგომში საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომ, პასუხისმგებლობის დამდგენ ნორმებში გამოყენებული ტერმინების განმარტების პროცესში, ყურადღება გაამახვილა საერთო სასამართლოს პრაქტიკის მნიშვნელობაზე და აღნიშნა, რომ პასუხისმგებლობის დამდგენი ნორმების განჭვრეტადობის საუკეთესო ინდიკატორი, დროის მნიშვნელოვან პერიოდში, საერთო სასამართლოების ჩამოყალიბებული ერთგვაროვანი

პრაქტიკის არსებობაა. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით, ამ თვალსაზრისით, პასუხისმგებლობის დამდგენ ნორმათა განჭვრეტადობის კონსტიტუციური სტანდარტი არ დაკმაყოფილდება ისეთ შემთხვევაში, როდესაც პასუხისმგებლობის დამდგენი ნორმის შინაარსთან/გამოყენებასთან დაკავშირებით, (ა) არსებობს საერთო სასამართლოების ურთიერთსაწინააღმდეგო პრაქტიკა; (ბ) საერთო სასამართლოების პრაქტიკის შეცვლის შედეგად ნორმის ახლად ჩამოყალიბებული ნორმატიული შინაარსი გავრცელდება აღნიშნულ განმარტებამდე ჩადენილ ქმედებებზე ან/და (გ) იმ შემთხვევაში, როდესაც პირისათვის პასუხისმგებლობის დაკისრება სადავო ნორმის ზედმეტად ფართო, წინასწარ განუსაზღვრელი განმარტების შედეგია.

დასახელებული კრიტერიუმების საფუძველზე, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომ გააანალიზა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკა სადავო ნორმის განმარტების/გამოყენების თვალსაზრისით და გამოკვეთა მისი ურთიერთსაწინააღმდეგო გამოყენების შემთხვევები. კერძოდ, რიგ შემთხვევებში, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკის მიხედვით, არასრულწლოვნის დაყოლიება დანაშაულის ჩადენაზე წარმოადგენს ანტისაზოგადოებრივ ქმედებას და დასჯადია საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 171-ე მუხლის პირველი ნაწილით, ხოლო სხვა შემთხვევაში მიუთითებს, რომ ამგვარი ქცევა არ არის სადავო ნორმით დასჯადი. აღნიშნულიდან გამომდინარე, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომ მიაჩნია, რომ, როდესაც საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სხვადასხვა შემადგენლობა სადავო ნორმას ერთმანეთის საწინააღმდეგო შინაარსით იყენებს, შეუძლებელია ნორმის ადრესატმა, მათ შორის, კვალიფიციური იურისტის დახმარებითაც კი, წინასწარ განჭვრიტოს, წარმოადგენს თუ არა არასრულწლოვანი პირის დანაშაულის ჩადენაზე დაყოლიება ანტისაზოგადოებრივ ქმედებას.

ყოველივე ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 171-ე მუხლის პირველი ნაწილის სიტყვების „ან სხვა ანტისაზოგადოებრივ ქმედებაზე“ ის ნორმატიული შინაარსი, რომელიც ითვალისწინებს პირისათვის პასუხისმგებლობის დაკისრების შესაძლებლობას, არასრულწლოვნის დანაშაულის ჩადენაზე დაყოლიების გამო, ეწინააღმდეგება საქართველოს კონსტიტუციის 31-ე მუხლის მე-9 პუნქტის პირველი წინადადების მოთხოვნებს.

„გიორგი ქეპურია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“

2020 წლის 25 დეკემბერს საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს მეორე კოლეგიამ მიიღო გადაწყვეტილება საქმეზე „გიორგი ქეპურია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“ (კონსტიტუციური სარჩელი №1276). აღნიშნულ საქმეზე გასაჩივრებული სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის ნორმები ადგენდა ჩხრეკის ჩატარების მიზანსა და საფუძველს, ასევე გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანის მტკიცებულებით სტანდარტს.

მოსარჩელე მიუთითებდა, რომ სადავო ნორმებზე დაყრდნობით, შესაძლებელი იყო, ჩხრეკა ჩატარებულიყო მხოლოდ სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლის მიერ მიღებული ოპერატიული ინფორმაციის საფუძველზე, ისე რომ, დაცვის მხარეს და სასამართლოს არ ჰქონდა ამ ინფორმაციის პირველწყაროსთან გადამოწმების შესაძლებლობა. ამასთან, მოსარჩელის განმარტებით, ასეთ შემთხვევაში, არ მოითხოვებოდა არც სხვა დამატებითი საგამოძიებო მოქმედების ჩატარება, რომელიც გაამყარებდა ოპერატიული წყაროს ან ანონიმური პირის მიერ სამართალდამცავი ორგანოებისთვის მიწოდებულ ინფორმაციას. მოსარჩელის მტკიცებით, ამგვარი რეგულირება ქმნიდა პირადი ცხოვრების უფლების დაუსაბუთებლად შეზღუდვის რისკებს. გარდა ამისა, მოსარჩელის განმარტებით, საერთო სასამართლოები ჩხრეკის კანონიერების დასაბუთებისთვის ხშირად ეყრდნობოდნენ, მათ შორის, ჩხრეკის შედეგად ამოღებულ ნივთს, რაც ასევე ეწინააღმდეგებოდა საქართველოს კონსტიტუციით დაცულ პირადი ცხოვრების უფლებას.

მოსარჩელე მხარე ასევე არაკონსტიტუციურად მიიჩნევდა დანაშაულის თაობაზე მიღებული ოპერატიული ინფორმაციის შესახებ სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლის ჩვენების გამოყენებას განაჩენის საფუძველად და მიუთითებდა, რომ სადავო ნორმები უტყუარ მტკიცებულებებზე დაყრდნობით, ვერ აკმაყოფილებს გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანის კონსტიტუციურ მოთხოვნას. გარდა ამისა, მოსარჩელე მხარე არაკონსტიტუციურად მიიჩნევდა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მე-13 მუხლის იმ ნორმატიულ შინაარსს, რომელიც უშვებს გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანის შესაძლებლობას მხოლოდ ოპერატიული წყაროს ან ანონიმური პირის მიერ მიწოდებულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით ჩატარებული ჩხრეკის შედეგად ამოღებული ნივთიერი მტკიცებულების და მისგან მომდინარე მტკიცებულებების - ამ ჩხრეკის თვითმხილველი პოლიციის თანამშრომლების ჩვენებების, ჩხრეკა/დაკავების ოქმების და ექსპერტიზის დასკვნის (სხვა სიტყვებით, დასკვნა ამოღებული ნივთის სახეობასა და ოდენობაზე) საფუძველზე,

მაშინ, როდესაც ბრალდებული თავიდანვე აპელირებდა, რომ უკანონო ნივთი მას არ ეკუთვნოდა და ის მას პოლიციელებმა „ჩაუდეს“.

მოპასუხე მხარემ არ გაიზიარა სასარჩელო მოთხოვნა და განმარტა, რომ ოპერატიული წყაროს ან ანონიმური პირის ინფორმაცია არ არის საკმარისი ამა თუ იმ საგამოძიებო მოქმედების ჩატარებისთვის. მოპასუხემ აღნიშნა, რომ ხსენებული ინფორმაციის მიღების შემდგომ, მისი სანდოობის შემოწმების მიზნით, ხდება დამატებითი ინფორმაციების მოძიება კონკრეტული გარემოებების შესახებ. მხოლოდ ამის შემდეგ იქმნება ინფორმაციათა ერთობლიობა და შესაძლებელი ხდება ჩხრეკის ჩატარება.

მოპასუხე მხარე არ დაეთანხმა მოსარჩელის პოზიციას ოპერატიული ინფორმაციის მიმწოდებელი პირის ვინაობაზე სასამართლოს წვდომის დაშვებასთან დაკავშირებით და განმარტა, რომ ამგვარ შემთხვევაში, მნიშვნელოვნად შეფერხდებოდა საგამოძიებო ორგანოების საქმიანობა. ამასთან, მოპასუხის მითითებით, კანონით გათვალისწინებულ პირებს აქვთ დაშვება ოპერატიული ინფორმაციის მიმწოდებელი პირის ვინაობაზე, რაც აზღვევს საგამოძიებო ორგანოს მხრიდან თვითნებობის რისკებს.

მოპასუხემ ასევე განმარტა, რომ უკვე ჩატარებული ჩხრეკის ღონისძიების კანონიერების შემოწმებისას, სასამართლოსთვის მნიშვნელოვანი არ არის ჩხრეკის შედეგი, მთავარია, მოსამართლეს შეექმნას შინაგანი რწმენა იმის თაობაზე, რომ საგამოძიებო მოქმედების ჩასატარებლად, დასაბუთებულ ვარაუდთან ერთად, არსებობდა გადაუდებელი აუცილებლობის წინაპირობები.

ამასთანავე, მოპასუხის პოზიციით, დანაშაულის თაობაზე მიღებული ოპერატიული ინფორმაციის შესახებ სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლის ჩვენება არ წარმოადგენს მტკიცებულებას, იგი თავისი არსით არც პირდაპირი ჩვენებაა და არც ირიბი. შესაბამისად, ის საფუძვლად ვერ დაედება გამამტყუნებელ განაჩენს. რაც შეეხება ოპერატიული წყაროს ან ანონიმური პირის ინფორმაციაზე დაყრდნობით ჩატარებული ჩხრეკის შედეგად ამოღებული ნივთის და მასთან დაკავშირებული პოლიციის თანამშრომლების ჩვენებების გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანის საფუძვლად გამოყენებას, მოპასუხე მხარემ მიუთითა, რომ სადავო ნორმითა და კანონმდებლობით, გამორიცხულია, არაუტყუარი მტკიცებულებების საფუძველზე, გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანის შესაძლებლობა.

საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომ მიუთითა, რომ ოპერატიული წყაროს (კონფიდენტი/ინფორმანტი) და ანონიმური პირის მიერ სამართალდამცავი ორგანოებისთვის მიწოდებულ ინფორმაციას

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს დანაშაულთან ბრძოლაში. საზოგადოების მიერ სამართალდამცავი ორგანოებისადმი მიწოდებული ინფორმაცია უზრუნველყოფს ისეთ დანაშაულთა სწრაფ გამოვლენას ან პრევენციას, რომელიც ამ ინფორმაციის მიწოდების გარეშე ვერ მოხდებოდა. ამდენად, სახელმწიფო უარს ვერ იტყვის ამ სუბიექტების მიერ მიწოდებული ინფორმაციის გამოყენებაზე. ამასთან, საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით, ოპერატიული წყაროს გასაიდუმლოება (გამჟღავნება), მის მიერ მიწოდებული ინფორმაციის სასამართლო პროცესზე გადამოწმების მიზნით, ვერ ჩაითვლება საქმეში დასახელებული ლეგიტიმური მიზნების მიღწევისთვის ნაკლებად მზღუდავ საშუალებად. იმ შემთხვევაში, თუ წყაროს არ ექნებოდა კონფიდენციალურობის გარანტია, ის და სხვა პოტენციური პირები თავს შეიკავებდნენ სამართალდამცავ ორგანოებთან მომავალში თანამშრომლობისგან, რაც დააზარალებდა მნიშვნელოვან სახელმწიფო და საზოგადოებრივ ინტერესებს.

საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით, ჩვეულებრივი მოწმისგან განსხვავებით, ოპერატიული წყაროს და ანონიმური პირის შემთხვევაში არ ხდება/ვერ ხერხდება სასამართლოს მიერ ინფორმაციის პირველწყაროს სანდოობის გადამოწმება. საკონსტიტუციო სასამართლომ მიუთითა, რომ ასეთი ინფორმაციის სათანადო გადამოწმების გარეშე ჩხრეკის საფუძვლად გამოყენების პირობებში, მაღალია ადამიანის პირადი სივრცისა და კომუნიკაციის უფლების არასაჭირო შეზღუდვის რისკი. ამდენად, იმისთვის რომ სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომელს გაუჩნდეს მოლოდინი ჩხრეკის შედეგად მტკიცებულების მოპოვების შესახებ (რაც ჩხრეკის ჩატარების ლეგიტიმურ საფუძველს წარმოადგენს), მნიშვნელოვანია, მოხდეს ამ ინფორმაციის სათანადოდ გადამოწმება.

საკონსტიტუციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ ჩხრეკის ჩატარების მიზნებისათვის ინფორმაციის სანდოობა შეიძლება დადასტურდეს სხვადასხვა გარემოებებით. იმისათვის, რომ ოპერატიული წყაროს ან ანონიმური პირის მიერ მიწოდებული ინფორმაცია საფუძვლად დაედოს ადამიანის ჩხრეკას, თავად ინფორმაცია უნდა იყოს იმგვარი, რომ შეიძლებოდეს ამ ინფორმაციის სანდოობის გარკვეული ხარისხით გადამოწმება, რათა ობიექტური პირი/მოსამართლე დარწმუნდეს, რომ ინფორმაციის მიმწოდებელი საქმისთვის მნიშვნელოვან მონაცემებს ფლობს, შეუძლია კონკრეტულ ფაქტებზე მითითება, დანაშაულთან დაკავშირებული კონკრეტული მომავალი მოვლენის აღწერა ან თავად ინფორმაცია ხასიათდება გარკვეული დეტალიზებით. ინფორმაციიდან უნდა იკვეთებოდეს, რომ წყარო ნამდვილად უთითებს ისეთ დეტალებს, რომლებიც ადვილად გამოცნობადი/აღქმადი არ შეიძლება იყოს ჩვეულებრივი მესამე პირისთვის და მისი დაკვირვება, გარკვეულწილად,

ძალისხმევას/გამოცდილებას უნდა უკავშირდებოდეს. გარდა ამისა, ინფორმაციის სანდოობა შეიძლება დადასტურდეს აგრეთვე პოლიციელის ჩვენებით, რომელიც გაფრთხილებულია, ცრუ ინფორმაციის მიწოდების შემთხვევაში, სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის შესახებ და რომელიც მიუთითებს, რომ წყარო გამოცდილი და სანდოა, მის მიერ მიწოდებული ინფორმაცია კი სანდოობის ხარისხით გამოირჩეოდა წარსულშიც. ცხადია, გამორიცხული არ არის, რომ პოლიციელის მხრიდან საქმისადმი დაინტერესების გამო, მის მიერ მოხდეს ამ ინფორმაციის ფაბრიკაცია, თუმცა, როგორც აღინიშნა, ასეთ ფაქტს მოჰყვება შესაბამისი სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობა და ეს ამცირებს პოლიციელის მიერ განზრახ არასწორი და ცრუ ინფორმაციის მიწოდების რისკებს.

საკონსტიტუციო სასამართლომ მიუთითა, რომ ინფორმაციის დადასტურების რაიმე წინასწარ განსაზღვრული ფორმულა ჯეროვნად ვერ მოემსახურება სახელწიფოს მიერ დანაშაულთან ბრძოლის მიზნებს და გადაწყვეტილებაში დასახელებული გარემოებები მხოლოდ ერთეულ შემთხვევებად ჩაითვლება იმ მრავალი ფაქტორიდან, რომელიც დაასაბუთებდა ოპერატიული ინფორმაციის სანდოობას.

საკონსტიტუციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ კანონის სისტემური და გრამატიკული განმარტების საფუძველზე, გამორიცხული უნდა იყოს მხოლოდ ოპერატიული წყაროს ან ანონიმური პირის მიერ მიწოდებულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით ჩხრეკის ჩატარება, ვინაიდან დასაბუთებული ვარაუდი მოითხოვს მინიმუმ კიდევ ერთ ინფორმაციას ან ფაქტს იმისათვის, რომ უფლებამოსილ პირს ჰქონდეს შესაბამისი ხარისხის ეჭვის საფუძველი. ამგვარად, ჩხრეკის კანონიერად ჩატარება მხოლოდ ოპერატიული წყაროს ან ანონიმური პირის მიერ მიწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე, სისხლის სამართლის კოდექსის მიხედვით, გამორიცხული უნდა იყოს.

საკონსტიტუციო სასამართლომ გაიზიარა მოსარჩელის მოსაზრება იმის თაობაზე, რომ, თუ ოპერატიული ინფორმაციის მიღების შესახებ პატაკის შემდგენი/მიმღები პირის გამოკითხვის ოქმი, ყოველგვარი დამატებითი ინფორმაციის მითითების გარეშე იმეორებს მხოლოდ პატაკში აღწერილ ინფორმაციას ანდა მხოლოდ იმ ინფორმაციას, რომელიც ოპერატიულმა წყარომ მიაწოდა, იგი უტოლდება ერთ ინფორმაციას, რაც, ცხადია, ვერ შეფასდება ინფორმაციის ან ფაქტების ერთობლიობად. საწინააღმდეგოს დაშვების შემთხვევაში, ფაქტების და ინფორმაციის ერთობლიობა ყოველთვის შეიქმნება, რადგან ყოველთვის იარსებებს პოლიციელი, რომელიც დაადასტურებს ოპერატიული წყაროდან ინფორმაციის გადმოცემის ფაქტს და გადმოსცემს იმ ინფორმაციის შინაარსს, რომელიც ოპერატიულმა წყარომ მიაწოდა. მიუხედავად ამისა, საქმეში არ ყოფილა წარმოდგენილი

ცხადი და რელევანტური პრაქტიკა, რომელიც დაადასტურებდა, რომ ჩხრეკის საფუძველი გამხდარა მხოლოდ ოპერატიული ინფორმაციის მიმღები პირის პატაკი და ამ პირის გამოკითხვის ოქმი, რომელიც იმეორებს პატაკში არსებულ ან/და ოპერატიული წყაროს ინფორმაციას, ყოველგვარი დამატებითი ინფორმაციის მითითების ანდა ინფორმაციის გადამოწმების გარეშე.

საკონსტიტუციო სასამართლომ დაადგინა, რომ საერთო სასამართლოს პრაქტიკაში ყოფილა შემთხვევები, როდესაც ჩხრეკის შედეგი საფუძველად დასდებია ჩხრეკის კანონიერების დასაბუთებას. საკონსტიტუციო სასამართლომ განმარტა, რომ ჩხრეკის შედეგად მტკიცებულების მოპოვების ფაქტი არარელევანტური გარემოებაა იმის გადამოწმებისას, თუ რამდენად სწორად აფასებდა სამართალდამცავი ჩხრეკის ჩატარებამდე დასაბუთებული ვარაუდის არსებობის ფაქტს. შესაბამისად, კონკრეტული ჩხრეკის ჩატარების საჭიროების/აუცილებლობის შეფასებაზე გავლენას არ ახდენს ამავე ჩხრეკის შედეგად სათანადო მტკიცებულების მოპოვების ფაქტი. შესაბამისად, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომ არაკონსტიტუციურად მიიჩნია საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 119-ე მუხლის პირველი და მე-4 ნაწილებისა და 121-ე მუხლის პირველი ნაწილის ის ნორმატიული შინაარსი, რომელიც ჩხრეკის შედეგს განიხილავს ჩხრეკისთვის აუცილებელი დასაბუთებული ვარაუდის შექმნის ერთ-ერთ საფუძველად.

საკონსტიტუციო სასამართლომ დაადგინა, რომ საერთო სასამართლოს პრაქტიკაში ყოფილა შემთხვევები, როდესაც ოპერატიული ინფორმაციის მიმღები პოლიციელის ჩვენება, სადაც ეს უკანასკნელი სხვა რაიმე დამატებითი ინფორმაციის მითითების გარეშე, უბრალოდ, გადმოსცემდა ოპერატიული ინფორმაციის წყაროს მონათხრობს, გამოყენებული იყო გამამტყუნებელი განაჩენის ერთ-ერთ საფუძველად. საკონსტიტუციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ შინაარსობრივად პოლიციელის ჩვენება, რომელიც ემყარება ოპერატიული ინფორმაციის მომწოდებელ წყაროს - კონფიდენტის/ინფორმანტის ინფორმაციას, ირიბი ჩვენების ერთგვარი ფორმაა, რომელიც თანაბარ რისკებს უქმნის პირის მიმართ უტყუარი მტკიცებულებების საფუძველზე გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანის სახელმწიფო ვალდებულებას. გარდაამისა, საკონსტიტუციო სასამართლომ განმარტა, რომ პოლიციელის ამგვარი ჩვენების გამამტყუნებელი განაჩენისთვის გამოყენება, აშკარად უთანასწორო მდგომარეობაში აყენებს დაცვის მხარეს. დაცვის მხარეს არ აქვს შესაძლებლობა, უშუალოდ დაკითხოს ოპერატიული ინფორმაციის მიმწოდებელი პირი, ეჭვქვეშ დააყენოს იმ პირის სანდოობა და დამაჯერებლობა, რომლის ჩვენებასაც სასამართლო ეყრდნობა გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანისას. დაცვის

მხარისთვის ამგვარი შესაძლებლობის არქონა აშკარად ქმნის იმის საფრთხეს, რომ საქმეზე გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანა მოხდეს არაუტყუარი მტკიცებულებების საფუძველზე.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომ არაკონსტიტუციურად გამოაცხადა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მე-13 მუხლის მე-2 ნაწილის მე-2 წინადადების ის ნორმატიული შინაარსი, რომელიც ითვალისწინებს გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანას სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლის იმ ჩვენების საფუძველზე, რომელიც ეფუძნება ოპერატიული წყაროს მიერ მიწოდებულ ინფორმაციას.

საკონსტიტუციო სასამართლომ ასევე შეაფასა ოპერატიული ინფორმაციის საფუძველზე ჩატარებული ჩხრეკის შედეგად ამოღებული ნივთიერი მტკიცებულების და მისგან მომდინარე მტკიცებულებების გამამტყუნებელი განაჩენის საფუძველად გამოყენების კონსტიტუციურობა. საკონსტიტუციო სასამართლომ დაადგინა, რომ განსახილველ საქმეში არსებული მასალებით ირკვეოდა, რომ საერთო სასამართლოს, მათ შორის, სააპელაციო და უზენაესი სასამართლოების პრაქტიკაში ყოფილა შემთხვევები, როდესაც პირის მიმართ გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანა მომხდარა მტკიცებულებათა ისეთი ერთობლიობით, რომელიც შედგებოდა ოპერატიული წყაროს მიერ მიწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე, ჩატარებული ჩხრეკის შედეგად ამოღებული ნივთის (ნარკოტიკული საშუალების ან ცეცხლსასროლი იარაღის), ამ ჩხრეკის თანამონაწილე/დამსწრე პოლიციის თანამშრომელთა თანმიმდევრული ჩვენებების, ჩხრეკისა და დაკავების ოქმების და ქიმიური ექსპერტიზის (რომელიც აღწერდა ამოღებული ნივთის სახეობას/რაობას და ოდენობას) საფუძველზე.

საკონსტიტუციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ დასახელებულ მტკიცებულებათა ერთობლიობა, რომელიც ქმნის გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანის საფუძველს, რიგ შემთხვევებში, შეიძლება ვერ პასუხობდეს საქართველოს კონსტიტუციის 31-ემუხლის მე-7 პუნქტიტვით ვალისწინებულ მტკიცებულების უტყუარობის კონსტიტუციურ მოთხოვნებს. სახელმწიფო ვალდებულია, შექმნას ჩხრეკის შედეგად მტკიცებულების მოპოვების იმგვარი სისტემა, რომელიც, ერთი მხრივ, სამართალდამცავებს აღჭურავს ჩხრეკის სანდოობის უზრუნველყოფისათვის ნეიტრალური მტკიცებულებების მოპოვების შესაძლებლობით, მეორე მხრივ კი, შეამცირობს უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების რისკებს. ზოგადად, განუზომლად დიდია პოლიციელის მიერ განხორციელებული ქმედებისადმი ნდობის არსებობის მნიშვნელობა მართლმსაჯულების ეფექტურად აღსრულებისათვის. ამავე დროს, ვერც ერთი სახელმწიფო

ორგანო, სასამართლოც კი, ვერ მოახერხებს ნდობის მოპოვებას საქმიანობის სათანადოდ განხორციელების გარეშე. როდესაც ჩხრეკის შედეგად ამოღებული ნივთის მტკიცებულებად გამოყენების საკითხი მხოლოდ და მხოლოდ პოლიციელების ჩვენებებზეა დამოკიდებული, მათი სანდოობისათვის არსებითი იქნება ის, თუ რამ გამოიწვია ასეთი მოცემულობის შექმნა. პოლიციის კეთილსინდისიერი მოქმედების პრეზუმფიცირება ბევრად უფრო მარტივია იმ შემთხვევაში, როდესაც დასტურდება, რომ საქმეში არსებული ფაქტობრივი გარემოებებიდან გამომდინარე, შეუძლებელი (განუზომლად რთული) იყო ჩხრეკის სანდოობასთან დაკავშირებით დამატებითი მტკიცებულების მოპოვება. თუმცა, როდესაც აშკარაა, რომ პოლიციელს შეეძლო, მოეპოვებინა ჩხრეკის სანდოობის გამამყარებელი მტკიცებულება და მან ეს არ გააკეთა, მისი ქმედებებისადმი ნდობის ხარისხი მნიშვნელოვნად იკლებს.

საკონსტიტუციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ საგამოძიებო მოქმედების კომპლექსურობის გათვალისწინებით, ყველა შემთხვევაში, ობიექტური გარემოებებიდან გამომდინარე, შესაძლებელია, ვერ მოხდეს ჩხრეკის ფაქტის ნეიტრალური მტკიცებულებით გამყარება, თუმცა უნდა დადასტურდეს, რომ უფლებამოსილმა პირმა მიიღო გონივრული ზომები იმისთვის, რომ უზრუნველყო ნეიტრალური მტკიცებულების მოპოვება. ამის აშკარა მაგალითია, როდესაც საქმის შესწავლის შედეგად ირკვევა, რომ პირის ან მისი მფლობელობის ჩხრეკის პროცესზე ნეიტრალური მოწმის დასწრების შესაძლებლობა ობიექტურად არსებობდა და პოლიციელებმა ეს არ უზრუნველყვეს. უფრო მეტიც, თანამედროვე ტექნოლოგიური პროგრესი იძლევა შესაძლებლობას, რომ ჩხრეკის პროცესის ვიდეოგადაღებაც განხორციელდეს იმისათვის, რომ გამყარდეს ბრალდების პოზიცია. მტკიცებულების სანდოობისადმი მნიშვნელოვან ეჭვს ასევე აჩენს გარემოება, როდესაც პოლიციელთა უსაფრთხოების დაცვის პირობებში, არსებობდა ჩხრეკის ვიდეო გადაღების რეალური შესაძლებლობა და პოლიციელმა ის არ გამოიყენა. ოპერატიული ინფორმაციის მიღება ყოველთვის არ მოითხოვს გადაუდებელი აუცილებლობით მოქმედებას და უფლებამოსილ პირს შესაძლოა, ჰქონდეს გარკვეული დრო და შესაძლებლობაც, რომ ჩხრეკამდე მოემზადოს, აღიჭურვოს შესაბამისი ტექნიკური საშუალებებით და სადაც მოხერხდება ჩხრეკის განხორციელება ვიდეოგადაღებით უზრუნველყოს. ამას გარდა, გადაუდებელი აუცილებლობის შემთხვევაშიც კი, როგორც წესი, გადაულახავ სირთულესთან არ არის დაკავშირებული ჩხრეკის დაფიქსირება, თუნდაც მობილურ ტელეფონში არსებული ვიდეოკამერით, რომელიც, დღესდღეობით, ფაქტობრივად ყოველდღიური მოხმარების ნივთს წარმოადგენს.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით, გამოძიებისთვის რეალურად ხელთარსებული შესაძლებლობების გამოუყენებლობა, რაც დაადასტურებდა/გაამყარებდა პირის წინააღმდეგ არსებულ მტკიცებულებათა ერთობლიობას, მართლმსაჯულების განხორციელების პროცესში ქმნის შეცდომის, თვითნებობის და უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების მნიშვნელოვან რისკებს. აღნიშნულის მიუხედავად, მოქმედი კანონმდებლობა არ ადგენს სამართალდამცავთა ვალდებულებას, მოიპოვონ ჩხრეკის სანდოობის უზრუნველყოფი ნეიტრალური მტკიცებულებები მაშინაც კი, როდესაც ეს პოლიციელის უსაფრთხოების ან/და მტკიცებულების განადგურების/გადამალვის საფრთხის შექმნის გარეშე, გონივრულ ფარგლებში მოქმედების შედეგად შესაძლებელია.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკონსტიტუციო სასამართლომ დაადგინა, რომ კანონმდებლობითა და სადავო ნორმით, ვერ ხერხდება არასანდო მტკიცებულების გამოყენებით პირის მსჯავრდების რისკების დაზღვევა. შესაბამისად, სადავო ნორმის ის ნორმატიული შინაარსი, რომელიც უშვებს ჩხრეკის შედეგად ამოღებული უკანონო ნივთის მტკიცებულებად გამოყენების შესაძლებლობას იმ პირობებში, როდესაც ამოღებული ნივთის ბრალდებულის მფლობელობაში ყოფნა დასტურდება მხოლოდ სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომელთა ჩვენებებით და ამავე დროს სამართალდამცავებს შეეძლოთ, თუმცა არ მიიღეს სათანადო ზომები ჩხრეკის სანდოობის დამადასტურებელი ნეიტრალური მტკიცებულებების მოსაპოვებლად, ვერ აკმაყოფილებს საქართველოს კონსტიტუციის 31-ე მუხლის მე-7 პუნქტით გათვალისწინებულ უტყუარობის კონსტიტუციურ მოთხოვნებს და არაკონსტიტუციურია.